

HNAPPAVELLIR, VERSLUNAR- OG ÞJÓNUSTUSVÆÐI

Skipulagslýsing

Breyting á Aðalskipulagi Hornafjarðar 2012-2030

07.12.2020

EFNISYFIRLIT

1	INNGANGUR	3
1.1	Markmið og fyrirhugaðar framkvæmdir	3
1.2	Skipulagslýsing	3
2	FORSENDUR OG STAÐHÆTTIR	4
2.1	Afmörkun skipulagssvæðisins og staðhættir	4
2.2	Landsskipulagsstefna	6
2.3	Aðalskipulag Sveitarfélagsins Hornafjarðar 2012-2030	6
2.4	Ferðaþjónusta	7
2.5	Deiliskipulag	7
2.6	Minjar	7
2.7	Náttúruvá og veðurfar	8
3	MATSLÝSING	8
4	KYNNING OG SAMRÁÐ	10
4.1	Samráð	10
5	HEIMILDASKRÁ	11

HÖFUNDUR	RÝNI	VERKNR.
AB	ÁJ	2525-020-11

1 INNGANGUR

Hér er sett fram skipulagslýsing fyrir breytingu á Aðalskipulagi Hornafjarðar 2012-2030 vegna fyrirhugaðrar uppbyggingar ferðaþjónustu á Hnappavöllum í Örnafum. Einnig er sett fram matslýsing til samráðs um umfang og nákvæmni upplýsinga í umhverfisskýrslu.

Fyrirhuguð breyting á aðalskipulagi felur í sér að skilgreina svæði fyrir verslun og þjónustu. Um er að ræða 10.909 m² lóð úr landi Hnappavalla 1 (L160164) sem verður skipt út úr jörðinni og mun heita Hnappavellir 1, Mói en hún hefur ekki verið skráð hjá Þjóðskrá. Aðkoma að svæðinu verður frá Þjóðvegi 1 um núverandi tengingu að Hnappavöllum 2.

1.1 Markmið og fyrirhugaðar framkvæmdir

Markmið með breytingunni er að efla ferðaþjónustu á svæðinu og bæta aðstöðu, samhliða því að styrkja tekjugrundvöll íbúa og atvinnu í sveitarfélaginu. Stefnt er að því að breyta byggingum sem þegar eru til staðar, fjárhúsi og hlöðu, en ekki er fyrirhugað að byggja meira á svæðinu. Gert verður ráð fyrir um 20 gistiplássum, veitingasölu og tjaldsvæði.

1.2 Skipulagslýsing

Gerð skipulagslýsingar er ætlað að tryggja aðkomu almennings og hagsmunaaðila að skipulagsferlinu á fyrstu stigum þess, auka gagnsæi, tryggja betra upplýsingaflæði, skila betri og markvissari skipulagsvinnu og gefa sveitarstjórn og öðrum sem koma að ferlinu betri yfirsýn allt frá fyrstu skrefum.

Samkvæmt 1. mgr. 30. gr. skipulagslaga nr. 123/2010 skal sveitarstjórn taka saman lýsingu á skipulagsverkefni. Í lýsingu skal koma fram hvaða áherslur sveitarstjórn hafi við aðalskipulagsgerðina, upplýsingar um forsendur, fyrirliggjandi stefnu og fyrirhugað skipulagsferli svo sem um kynningu og samráð við skipulagsgerðina gagnvart íbúum sveitarfélagsins og öðrum hagsmunaaðilum. Leita skal umsagnar um lýsingu hjá Skipulagsstofnun og umsagnaraðilum og kynna hana fyrir almenningi.

Í 12.07 t.l. í 1. viðauka laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000, segir: „*Varanleg tjaldsvæði og hjólhýsasvæði allt að 10 ha*“. Framkvæmdin fellur þar með í flokk C þar sem tilgreindar eru framkvæmdir sem kunna að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif og skal sveitarfélagið meta með tilliti til eðlis, umfangs og staðsetningar hvort háð skuli mati á umhverfisáhrifum.

Þar sem þessi skipulagsáætlun fellur undir lög nr. 105/2006 um umhverfismat áætlana er hér einnig sett fram matslýsing og er hún unnin skv. 2. mgr. 6. gr. laga um umhverfismat áætlana nr. 105/2006 og fjallar um umfang og nákvæmni upplýsinga í umhverfisskýrslu.

Með skipulags- og matslýsingu þessari er íbúum og öðrum hagsmunaaðilum gefinn kostur á að koma með ábendingar og athugasemdir sem snúa að málefnum aðalskipulagsbreytingarinnar.

2 FORSENDUR OG STAÐHÆTTIR

2.1 Afmörkun skipulagssvæðisins og staðhættir

Skipulagssvæðið eru tæpir 2 ha að stærð og er hluti jarðar Hnappavalla 1 (L160164) í Örafum í Sveitarfélaginu Hornafirði. Svæðið liggur ofan Þjóðveggar á bæjartorfu Hnappavalla. Svæðið hefur til þessa verið hefðbundið bændasamfélag þar sem nokkur íbúðarhús og gripahús frá mismunandi tíma standa nokkuð þétt, umvafin ræktarlegum túnnum. Fyrir ofan byggðina rís Örafajökull sem gaus árið 1362 en það er talið stærsta gos í Evrópu á síðastliðnum 2.000 árum. Síðast gaus Örafajökull árið 1727¹.

Síðastliðin ár hefur verið að byggjast upp ferðaþjónusta á svæðinu og er nýlegt hótél skammt vestan Hnappavalla, enda staðsetning mjög hentug fyrir ferðamenn. Náttúruperlur eins og Skaftafell er skammt frá, jarðfræðileg fjölbreytni m.a. þar sem hopun jökla er auðsjáanleg og stórbrotin saga sveitarinnar dregur að bæði innlenda og erlenda ferðamenn.

MYND 1. Séð frá Þjóðvegi yfir svæðið². Húsin sem til stendur að breyta eru fremst á myndinni.

¹ (Vatnajökulsþjóðgarður)

² („ja.is“.)

MYND 2. Yfirlitsmynd yfir Hnappavelli³. Svæðið sem til stendur að breyta í verslunar og þjónustusvæði er innan rauða hringsins.

Samkvæmt kortlagningu Náttúrufræðistofnunar Íslands á vistgerðum þá er nánast allt skipulagssvæðið L14.2 Tún og akurlendi⁴. Svæðið er ekki á náttúruminjasrá, þar er ekki sérstök vernd náttúrufrýrbæra og er ekki talið mikilvægt fuglasvæði á Íslandi.

Landbúnaðarland hefur ekki verið flokkað innan sv.félags en svæði er ekki stórt og nú þegar með byggingum og því mun uppbygging valda óverulegri röskun á landbúnaðarlandi.

Bæjarlækur rennur skammt vestan við túnið sem umlykur svæðið en hann er ekki talinn mikilvægur fyrir fisk eða vatnalíf.

MYND 3. Vistgerðarkort. Svæðið er innan rauða hringsins.

³ (Loftmyndir ehf.)

⁴ (Náttúrufræðistofnun Íslands 2020)

2.2 Landsskipulagsstefna

Í Landsskipulagsstefnu segir að við skipulagsgerð sveitarfélaga verði leitast við að greina sérstöðu, styrkleika og staðaranda viðkomandi svæðis m.t.t. tækifæra í ferðaþjónustu. „Skipulagsáskvarðanir um ferðaþjónustu taki mið af náttúruverndarsjónarmiðum og kortlagningu á auðlindum ferðaþjónustunnar og miði jafnframt að því að ferðaþjónustuuppbyggingin nýtist jafnt íbúum á svæðinu og ferðamönnum“.⁵

Breyting á aðalskipulagi verður í samræmi við Landsskipulagsstefnu. Verið er að nota gömul gripahús og breyta þeim í þágu ferðaþjónustu. Staðarandi svæðisins verður með því varðveittur en tekur á sig nýja mynd með breyttum áherslum í atvinnulífi.

2.3 Aðalskipulag Sveitarfélagsins Hornafjarðar 2012-2030

Í gildi er Aðalskipulag Sveitarfélagsins Hornafjarðar 2012-2030. Svæðið er skilgreint á landbúnaðarsvæði. Breyting verður gerð á aðalskipulaginu og sett inn svæði fyrir verslunar- og þjónustusvæði. Notast verður við hringtákn þar sem svæðið er ekki umfangsmikið og innan við 5 ha.

Skv. skipulagsreglugerð nr. 90/2013 er verslunar- og þjónustusvæði þar sem gert er ráð fyrir verslun og þjónustu, þ.m.t. hótélum, gistiheimilum, gistiskálum, veitingahúsum og skemmtistöðum.

Vaxtarbroddur í verslun og þjónustu í sveitarfélaginu er einkum á sviði ferðaþjónustu, og mikil eftirspurn hefur verið eftir gistiplássum. Áhersla er því lögð á að halda reiðu á fjölgun gistirýma og staðsetningu þeirra.

Sveitarfélagið stefnir að því að auka ferðaþjónustu í sveitum Hornafjarðar og að uppbygging verði í samhengi við staði þar sem hefur verið búseta eða tengist bæjarhlöðum og myndi eftir atvikum samfellu með byggð sem þegar stendur og sé víkjandi í landslagi. Uppbygging skal falla að byggðarmynstri og að vandað sé til mannvirkja með tilliti til útlits, varanleika og viðahalds. Hún skal taka tillit til landgæða og spilla ekki mikilvægu ræktunarlandi og viðeigandi ráðstafanir verði fyrir hendi vegna vatnsöflunar og fráveitu.

Skipulagsáætlunin mun verða í samræmi við fyrirbyggjandi stefnu þar sem ekki er um að ræða umfangsmiklar framkvæmdir og engar nýjar byggingar fyrirhugaðar. Staðsetning svæðisins er hentugt þar sem það er í jarðri bæjartorfunnar, nýtir sameiginlega aðkomu en er samt sem áður staðsett við þjóðveginn og íbúðarhúsin ofar. Því er ekki talið að staðsetning verslunar- og þjónustusvæðisins hafi truflandi áhrif á íbúa. Landbúnaðarland hefur ekki verið flokkað í sveitarfélaginu en fyrirhugað er að lítið tjaldsvæði verði staðsett á túninu við gripahúsin og ætla má að það sé ágætis landbúnaðarland. Svæðið er hins vegar lítið og hægt er að endurheimta það ræktaða land sem undir tjaldsvæðið fer.

Staðsetning innan sveitarfélagsins er ákjósanleg þar sem náttúruperlur og gönguleiðir eru allt um kring. Þrátt fyrir nálægð hótels er hér um annars konar gistingu að ræða en þar er í boði.

⁵ (Skipulagsstofnun 2016)

2.4 Ferðapjónusta

Fyrirhugaðar framkvæmdir er taldar falla vel að stefnu sem sett er fram í Áfangastaðaáætlun Suðurlands 2018-2021. Þar segir:

„Ferðapjónusta á Suðurlandi er sjálfbær þar sem lögð er áhersla á heildræna þróun í sátt við náttúru og samfélag. Ferðapjónustan er öflug atvinnugrein og samvinna ríkir á milli mismunandi hagsmunaaðila þar sem hugað er að gæðum, upplýsingajöf og fræðslu“.

Uppbygging byggir á heildarsýn og jafnvægi í samfélaginu. „Til að ná þessu markmiði þarf meðal annars að miða uppbyggingu svæða bæði að íbúum og ferðamönnum í sátt við umhverfi og samfélag þar sem áætlanir eru gerðar til lengri tíma“. Uppbygging ferðapjónustu á Hnappavöllum eykur fjölbreytni í gistimöguleikum ferðamanna á svæðinu og hefur áhrif á eftirspurn eftir afþreyingu á svæðinu sem heimamenn geta komið á mótis við t.d. með matarupplifun í héraði eða ferðir á áhugaverða staði.

2.5 Deiliskipulag

Ekkert deiliskipulag er til af svæðinu og ekki er fyrirhugað að deiliskipuleggja svæðið þar sem starfsemin mun byggjast að mestu leyti á núverandi byggingum, með endurbótum og minni háttar breytingum, sem settar verða fram á byggingateikningum. Breytingar á núverandi húsum verður hægt að veita á grundvelli aðalskipulags.

2.6 Minjar

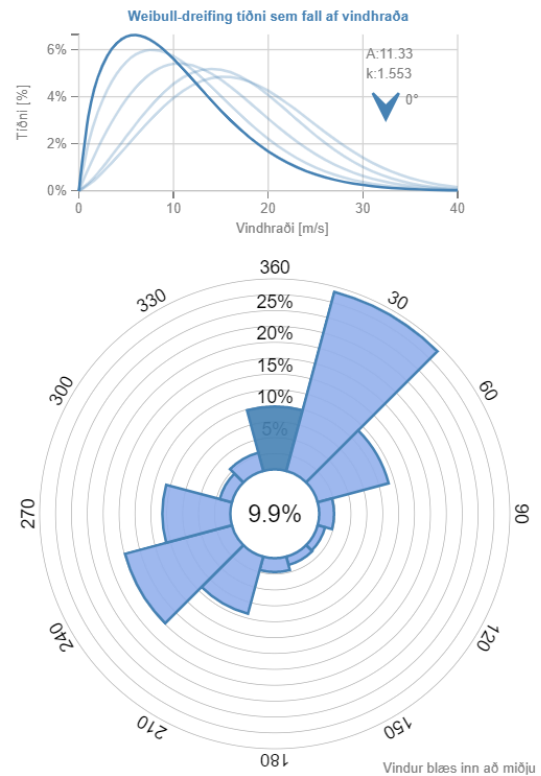
Skráning fornminja á svæðinu hefur ekki farið fram en vitað er um að fornleifar séu á svæðinu. Þar sem engar nýbyggingar eða rask á jarðvegi sem ekki hefur verði raskað áður eins og í kringum byggingarnar, þá er ekki talin þörf á nánari fornleifaskoðun.

Ef fram koma áður óþekktar fornleifar á framkvæmdartíma, sbr. 24. gr. laga um menningarminjar nr. 80/2012, verður þegar haft samband við Minjastofnun Íslands og framkvæmd stöðvuð uns fengin er ákvörðun Minjastofnunar um hvort halda megi áfram og með hvaða skilmálum.

2.7 Náttúruvá og veðurfar

Svæðið er undir náttúruvá þar sem Öræfajökull er virk eldstöð. Eldgos hafa margþætta vá í för með sér s.s. hraunrennsli og flóðahættu nærri eldstöðinni, auk gasmengunar og gjóskufalls á stærra svæði. Jökullinn er því vel vaktaður rýmingaráætlun í gildi fyrir svæði sem gripið verður til ef hætta verður á að eldstöðin láti á sér bæra. Starfsmenn verslunar- og þjónustusvæðisins ætti að vera vel upplýst um þá áætlun ekki síður en íbúar.

Hvassir vindbyljir geta verið á svæðinu eins og algengt er við rætur brattra fjallshlíða á Suðurlandi og skal taka mið af því í skipulagi. Á vindrós frá svæðinu sést að norð-austan og suð-vestan áttir eru tíðar og að vindhraði frá 20 til 40 m/s er ekki óalgengur⁶. Við breytingar á húsnæðum og við tjaldsvæði skal taka mið af þeim mikla vindi sem á svæðinu getur orðið og æskilegt er að skjólmyndun sé á tjaldsvæðinu til að lágmarka tjón.

MYND 4. Vindrós en hrýfi og hæð er ekki metin.

3 MATSLÝSING

Framkvæmdin sem fyrirhuguð er á svæðinu fellur undir C flokk í 1. Viðauka laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 n.t.t. tölulíð 12.07; „Varanleg tjaldsvæði og hjólhýsasvæði allt að 10 ha“. Þar með fellur aðalskipulagsbreytingin og deiliskipulagið undir lög nr. 105/2006 um umhverfismat áætlana og mun fylgja skipulagsáætlunum umhverfisskýrslur. Í þessum kafla er sett fram matslýsing fyrir skipulagsáætlunirnar.

Umhverfismat áætlana er unnið samhliða skipulagsgerð. Með því móti nýtist umhverfismatið best í þeim tilgangi að taka tillit til umhverfissjónarmiða og stuðla að óskertum eða bættum umhverfisgæðum fyrir þá sem nýta svæðin.

Umhverfismatinu er ætlað að:

- Nýtast við ákvarðanatöku í skipulagsvinnunni.
- Upplýsa um möguleg umhverfisáhrif stefnunnar.
- Undirbyggja og rökstyðja ákvarðanatöku í skipulagsgerð.
- Aðstoða við val á milli skipulagskosta með samanburði á umhverfisáhrifum þeirra.

⁶ (Veðurstofa Íslands 2019)

Í skipulagsgerðinni er umhverfismat áætlað jafnframt mikilvægt til að tryggja samræmi á milli stefnumiða í mismunandi málaflokkum skipulagsins og tryggja að umhverfismarkmiðum sveitarfélagsins sé haldið á lofti. Umhverfismatið verður sett fram í umhverfisskýrslu sem fylgir skipulagsgögnunum.

Í umhverfisskýrslu verða skoðuð áhrif á umhverfisþættina sem sýndir eru í töflu 1 og þeir metnir í samræmi við stefnuskjöl og viðmið. Í umhverfisskýrslu verða sett viðmið fyrir hvern umhverfisþátt. Viðmiðin verða sett með tilliti til laga og reglugerða, stefnuskjala sveitarfélagsins ásamt settum markmiðum sveitarfélagsins í samfélags- og umhverfismálum auk viðmiða í opinberum stefnuskjöllum og/eða alþjóðlegum skuldbindingum.

TAFLA 1. Umhverfisþættir, helstu matsspurningar og viðmið.

UMHVERFISÞÁTTUR	MATSSPURNING	VIÐMIÐ
Jarðmyndanir, náttúruvænjanisvæði og hverfisverndarsvæði	Hefur stefnan áhrif á jarðmyndanir sem njóta verndar eða þykja sérstæðar?	Lög um náttúruvernd nr. 60/2013, áhersla á 61. gr.
Gróður og dýralíf	Hefur stefnan áhrif á gróður / votlendi? Hefur stefnan áhrif á fuglalíf?	Lög um náttúruvernd nr. 60/2013, 56. og 61. gr. Stefna í aðalskipulagi Vistgerðarkortlagning NÍ
Ásýnd og landslag	Hefur stefnan áhrif á ásýnd svæðisins? Hefur stefnan áhrif á náttúrulegt landslag?	Lög um náttúruvernd nr. 60/2013, 1. og 2. mgr. 69. gr. Landsskipulagsstefna 2015-2026
Samfélag	Hefur stefnan áhrif á atvinnulíf? Stuðlar stefnan að styrkingu byggðar? Hefur stefnan áhrif á tekjustofna sveitarfélagsins?	Stefna í aðalskipulagi Landsskipulagsstefna 2015-2026
Heilsa og öryggi	Hefur stefnan áhrif á hljóðvist og/eða loftgæði? Er hætta á mengun af völdum stefnunnar?	Stefna í aðalskipulagi Landsskipulagsstefna 2015-2026

4 KYNNING OG SAMRÁÐ

Með kynningu skipulags- og matslýsingar þessarar er umsagnaraðilum, hagsmunaaðilum og almenningi gefinn kostur á að leggja fram sjónarmið og ábendingar sem að gagni gætu komið. Jafnframt er óskað samráðs við Skipulagsstofnun um umfang og áherslur við mat á umhverfisáhrifum.

Skipulags- og matslýsingin verður kynnt með auglýsingu í blöðum/dreifiritum og á vefsíðu Hornafjarðar <http://www.hornafjordur.is>. Einnig verður skipulagslýsingin aðgengileg á sveitarstjórnarskrifstofu sveitarfélagsins Hafnarbraut 27 á Höfn. Athugasemdir skulu vera skriflegar og berast skipulagsfulltrúa fyrir auglýstan tímafrest.

Helstu umsagnaraðilar eru

- Skipulagsstofnun
- Umhverfisstofnun
- Vegagerðin
- Minjastofnun Íslands
- Heilbrigðiseftirlit Austurland Suðurlands

Eftir atvikum verður leitað eftir umsögnum annarra aðila, þ.á.m. innan stjórnarsýslu sveitarfélagsins og fagstofnana.

4.1 Samráð

Á vinnslutíma mun deiliskipulagið ásamt umhverfisskýrslu verða kynnt bæði íbúum/almenningi og öðrum hagsmunaaðilum.

5 HEIMILDASKRÁ

„ja.is“. Götusýn. www.ja.is.

Loftmyndir ehf.

Náttúrufræðistofnun Íslands. 2020. „Vistgerðir og mikilvæg fuglasvæði á Íslandi“. 3. janúar 2020. <http://vistgerdakort.ni.is/>.

Skipulagsstofnun. 2016. „Landsskipulagsstefna 2015-2026“. Skiplagsstofnun. https://www.landsskipulag.is/media/pdf-skjol/Landsskipulagsstefna2015-2026_asamt_greinargerð.pdf.

Vatnajökulsþjóðgarður. „Öræfajökull“.

Veðurstofa Íslands. 2019. „Vindatlas“. Vindatlas. 2019. <http://vindatlas.vedur.is/>.

